

ЛІТЕРАТУРА

1. Лук'янець Д.М. Про правову природу адміністративно-господарських санкцій / Д.М. Лук'янець // Підприємництво, господарство і право. – 2005. – № 3. – С. 10–15.
2. Денисенко О.В. Адміністративно-господарські санкції: проблеми, перспективи та шляхи подолання колізій при їх застосуванні / О.В. Денисенко // Вісник господарського судочинства. – 2010. – № 3. – С. 126–132.
3. Демский Э. Соотношение административной и хозяйственной ответственности / Э. Демский // Юридическая практика. 04.05.2005 / [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://yurpractika.com/article.php?id=10004613>
4. Татькова З.Ф. Відповідальність у формі застосування адміністративно-господарських санкцій / З.Ф. Татькова // Форум права. – 2011. – №1. – С. 998-1007.
5. Господарський кодекс України // ВВР України. – 2003. – №№18, 19-20, 21-22. – Ст.144.
6. Адміністративне право України. Академічний курс: підруч.: у 2-х томах Т. 1.: Загальна частина / [ред. кол. В.Б. Авер'янов (голова)]. – К.: Юрид. думка, 2007. – 592 с.
7. Великий енциклопедичний юридичний словник / [за ред. акад. НАН України Ю.С. Шемшученка]. – К.: ТОВ «Видавництво «Юридична думка», 2007. – 992 с.

УДК 351.74: 35.083.1

ПОНЯТТЯ СЛУЖБОВОЇ ДИСЦИПЛІНИ В ОРГАНАХ ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ

Синявська О.Ю., д.ю.н., професор

Харківський національний університет внутрішніх справ

У статті здійснюється дослідження сутності поняття службової дисципліни в органах внутрішніх справ України, виокремлюються її види та визначається нормативно-правова база.

Ключові слова: дисципліна, службова дисципліна, органи внутрішніх справ, суспільні відносини.

Синявская Е.Ю. ПОНЯТИЕ СЛУЖЕБНОЙ ДИСЦИПЛИНЫ В ОРГАНАХ ВНУТРЕННИХ ДЕЛ УКРАИНЫ / Харьковский национальный университет внутренних дел, Украина

В статье осуществляется исследование сущности понятия служебной дисциплины в органах внутренних дел Украины, выделяются ее виды и определяется нормативная база.

Ключевые слова: дисциплина, служебная дисциплина, органы внутренних дел, общественные отношения.

Sinjavskaja O.Y. THE CONCEPT OF SERVICE DISCIPLINE IN THE INTERNAL AFFAIRS OF UKRAINE / Kharkiv national university of internal affairs, Ukraine

In the article is examined the essence of the service discipline in the internal affairs, are allocated its species and is defined regulatory framework.

Key words: discipline, service discipline, internal affairs, social relations.

Становлення суверенної, незалежної, демократичної, соціальної, правової держави Україна [1, ст.1] відбувається в досить складних соціально-економічних умовах і потребує від органів внутрішніх справ здійснення рішучих заходів по стабілізації криміногенної обстановки в країні, зміцненню громадського порядку та законності. Серед передумов подальшого нарощування зусиль у боротьбі зі злочинністю однією з головних є підвищення авторитету органів внутрішніх справ. У той же час, кінцеві результати в діяльності органів внутрішніх справ, піднесення рівня боротьби зі злочинністю та корупцією безпосередньо пов'язані із станом дисципліни і законності серед особового складу, які віддзеркалюють спроможність співробітників своєчасно та професійно грамотно вирішувати поставлені в цій боротьбі завдання.

Дослідженню різних проблем управління в органах внутрішніх справ взагалі та забезпечення законності й дисципліни в ОВС зокрема присвячені наукові праці Ануфрієва М.І.,

Бандурки О.М., Ворушила В.П., Мельника Р.С., Нагорного О.П., Оспіщева Є.Я., Сливки С.С., Стародубцева А.А., Щербини В.І. та ін. Разом із тим, актуальність та важливість теоретичного аналізу зазначених проблем не втратили свого значення. Вони зумовлені необхідністю підвищення дисциплінованості та організованості особового складу органів внутрішніх справ.

Дисципліна, як обов'язкове для всіх членів будь-якого колективу підпорядкування встановленому порядку, правилам, є необхідною умовою всякої роботи. Дисципліна – невід'ємний елемент життя та діяльності будь-якої організації як об'єднання людей. У літературі є досить багато різноманітних тлумачень поняття "дисципліна". Дисципліна (лат. *Disciplina*) – це покора, слухняність, порядок підпорядкування [2, 449]; обов'язкове для всіх членів будь-якого колективу підпорядкування твердо встановленому порядку [3, 717]; твердо встановлений порядок, підпорядкування якому обов'язкове для всіх членів даного колективу [4, 545]. Під дисципліною також розуміють обов'язкове для всіх членів даного колективу (громадської або військової організації, для робітників підприємств, установ, навчальних закладів) підпорядкування певному порядку, передбаченому статутом, правилами і т.п. [5, 481-482]; точне додержання всіма організаціями та громадянами встановленого порядку [6, 85].

Дисципліна пов'язана передусім із діяльністю, поведінкою. Вона має за мету узгодження діяльності та вчинків кожної людини з інтересами суспільства, колективу, неухильне виконання обов'язків перед суспільством, колективом і в той же час забезпечення охорони прав та свобод особи, створення нормальних умов для праці, відпочинку і т.д. Життєдіяльність демократичного суспільства неможлива без підтримання дисципліни на високому рівні в усіх її проявах. Так, наприклад, дисципліна, регулюючи діяльність людей, направлена на підтримання порядку в усіх областях суспільного життя. Дисципліна, упорядковує діяльність людей і служить основою нормального функціонування суспільства, вона обов'язкова для всіх членів суспільства. Дисципліна так само як і санкції за її порушення (правові, моральні), визначається пануючими суспільними відносинами і служить їх укріпленню.

Коло суспільних відносин, на які поширюється дисципліна, досить широке і має різний характер. Це, наприклад, відносини:

- у системі державних органів, що складаються в процесі виконання ними відповідних владних повноважень;
- між державними органами, установами та їх структурними підрозділами, посадовими особами;
- між державними органами, установами, посадовими особами з одного боку і громадськими та іншими об'єднаннями – з іншого (наприклад, відносини між державними органами і профспілками, акціонерними товариствами і т.п.);
- між державними органами, установами, посадовими особами з одного боку і громадянами – з іншого (в процесі реалізації прав та обов'язків фізичних осіб).

У юридичній літературі державну дисципліну підрозділяють за різними критеріями: галузевим, функціональним і іншими. Галузевий критерій пов'язаний з різними галузями державного управління. За цим критерієм державну дисципліну можна підрозділити на транспортну, військову, митну, дисципліну в оборонному, енергетичному комплексі та ін. Функціональний критерій пов'язаний з функціями, види та зміст яких обумовлюються відповідною сферою державного управління. За цим принципом державну дисципліну можна розмежувати на штатну, податкову, виконавчу, дисципліну поставок та ін.

За суб'єктами дисциплінарної відповідальності в сфері державної діяльності державну дисципліну можна підрозділити на:

- дисципліну працівників і службовців державних органів, установ;
- дисципліну державних мілітаризованих службовців (військових, працівників органів внутрішніх справ тощо);
- дисципліну тих, хто навчається в державних навчальних закладах (учнів, студентів, аспірантів, докторантів);
- дисципліну осіб, що відбувають покарання в місцях позбавлення волі, воля яких

тимчасово обмежена.

За сферами трудової діяльності дисципліну в державних органах і організаціях можна класифікувати на службову, військову, навчальну та ін.

Дисципліна, у тому числі і державна, є порядок, зведення норм. Систему норм, що регламентують дисциплінарні відносини у сфері державного управління, можливо класифікувати таким чином:

- норми, що закріплюють загальні та спеціальні права і обов'язки, обмеження, встановлені для суб'єктів дисципліни у сфері державного управління;
- норми, що регламентують застосування заходів заохочення за успіхи в службі та зразкове виконання обов'язків, що стимулюють досягнення в роботі;
- норми, які встановлюють заходи впливу на порушників державної дисципліни;
- норми, які визначають методи забезпечення дисципліни у сфері державного управління;
- норми, що регулюють процедуру (порядок підтримання і укріплення державної дисципліни), дисциплінарно-процесуальні.

На підставі вищевикладеного можна зробити висновок, що в інституті державної дисципліни присутні як матеріальні, так і процесуальні норми.

Одним із галузевих різновидів державної дисципліни є службова дисципліна. Службова дисципліна має комплексний характер. Її можна розглядати у двох аспектах: по-перше, як сукупність правових норм, які встановлюють службові обов'язки, права та обмеження для державних службовців; по-друге, як практичне додержання цих правил, тобто в об'єктивному та суб'єктивному смислі.

Закон України «Про державну службу» [7] не містить в собі поняття "службова дисципліна". Положення про проходження служби рядовим і начальницьким складом органів внутрішніх справ України (затверджене Постановою Кабінету Міністрів УРСР від 29 липня 1991 р. № 114) [8], яке регламентує порядок проходження служби в органах внутрішніх справ України, визначення службової дисципліни також не дає. У Дисциплінарному статуті органів внутрішніх справ України визначення службової дисципліни сформульовано таким чином: «Службова дисципліна – дотримання особами рядового і начальницького складу Конституції і законів України, актів Президента України і Кабінету Міністрів України, наказів та інших нормативно-правових актів Міністерства внутрішніх справ України, підпорядкованих йому органів і підрозділів та Присяги працівника органів внутрішніх справ України» [9, ст.1].

Вважаємо, що таке визначення ототожнює поняття службової дисципліни в органах внутрішніх справ із поняттям законності, хоча останнє поняття є ширшим за поняття службової дисципліни. Крім того, поняття дисциплінарного проступку, закріплене в Дисциплінарному статуті органів внутрішніх справ України, впливає з наведеного вище поняття службової дисципліни, а саме – «Дисциплінарний проступок – невиконання чи неналежне виконання особою рядового або начальницького складу службової дисципліни» [9, ст.2]. За цією логікою, порушення працівником органів внутрішніх справ Конституції або законів України, яке може містити ознаки злочину, корупційного діяння, адміністративного правопорушення тощо, зводиться до дисциплінарного проступку, з чим не можна погодитися.

У чинному законодавстві інститут службової дисципліни поповнився рядом обмежень, за невиконання яких може наступити відповідальність, у тому числі й дисциплінарна. Так, у підрозділах міліції не допускається діяльність політичних партій, рухів та інших громадських об'єднань, що мають політичну мету. При виконанні службових обов'язків працівники міліції незалежні від впливу будь-яких політичних, громадських об'єднань тощо [10, ст.3]. Законом України «Про державну службу» також встановлені обмеження, яких працівник органів внутрішніх справ зобов'язаний дотримуватись [7, ст.16]. Ряд обмежень для працівників органів внутрішніх справ встановлено Законом України «Про засади запобігання і протидії корупції» [11] тощо.

Усі ці питання послідовно викладені в наказах, вказівках, дорученнях, роз'ясненнях МВС України. До працівників органів внутрішніх справ, які порушують законодавство про

сумісництво, займаються підприємницькою діяльністю або допомагають юридичним чи фізичним особам з використанням свого службового становища в здійсненні ними підприємницької діяльності з метою одержання матеріальної винагороди, а також до керівників органів внутрішніх справ, які не забезпечують виконання цих вимог та інших вимог законодавства України, передбачено вживати найсуворіші заходи реагування, аж до звільнення з органів внутрішніх справ.

Виходячи з вищевказаного, можна сформулювати таке поняття службової дисципліни в органах внутрішніх справ: «Службова дисципліна в органах внутрішніх справ – це суворе і точне виконання працівниками згідно з порядком і правилами, установленими законодавством України, присягою, статутами, нормативними актами Міністерства внутрішніх справ України і наказами начальників органів внутрішніх справ, що видаються в межах їх повноважень, службових обов'язків, реалізація ними своїх повноважень та додержання обмежень по посаді в процесі своєї службової діяльності».

ЛІТЕРАТУРА

1. Конституція України // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
2. Даль В.И. Толковый словарь живого великорусского языка / В.И. Даль. – М.: Т-во М.О. Вольф, 1935. – Ч. 1. – 700 с.
3. Ушаков Д.Н. Толковый словарь русского языка / Д.Н. Ушаков. – М.: Гос. ин-т "Сов. энцикл.", 1934. – Т. 1. – 1566 с.
4. Евгеньева А.П. Словарь русского языка / А.П. Евгеньева. – М.: Русский язык, 1957. – Т. 1. – 625 с.
5. Большая Советская Энциклопедия. 2-е изд. – М.: Изд-во БСЭ, 1952. – Т. 1. – 656 с.
6. Юридический энциклопедический словарь / Гл. ред. А.Я. Сухарев. – М.: «Сов. энциклопедия», 1984. – 415 с.
7. Про державну службу: Закон України від 16 грудня 1993 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 52. – Ст. 490.
8. Положення про проходження служби рядовим і начальницьким складом органів внутрішніх справ України: Затверджене постановою Кабінету Міністрів УРСР від 29 липня 1991р. // Збірник нормативних актів України з питань правопорядку. – К., 1993. – С. 438–464.
9. Про Дисциплінарний Статут органів внутрішніх справ України: Дисциплінарний статут органів внутрішніх справ України: Затверджений Законом України від 22 лютого 2006 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2006. – № 29. – Ст. 245.
10. Про міліцію: Закон України від 20 грудня 1990 р. // ВВР УРСР. – 1991. – № 4. – Ст. 20.
11. Про засади запобігання і протидії корупції: Закон України від 7 квітня 2011 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2011. – № 40. – Ст. 404.